

Justitiedepartementet
Enheten för domstols- och
åklagarfrågor
(Ju2022/02883)

Domstolsverkets promemoria Begäran om författningsändring avseende ledighet för domare för att ha en annan anställning

Inledning

Domarnämnden är en statlig myndighet som har till främsta uppgift att lämna förslag till regeringen i ärenden om utnämning av ordinarie domare och hyresråd. Nämnden ska även bedriva ett aktivt och långsiktigt arbete för att främja rekryteringen av ordinarie domare. Nämnden har också till uppgift att genomföra säkerhetsprövningar av vissa domstolschefer och chefer för hyres- och arrendenämnder samt att pröva frågor om bisyssla enligt lagen (1994:260) om offentlig anställning för bland annat domstolschefer och chefer för vissa hyres- och arrendenämnder.

Domarnämndens synpunkter på förslagen i promemorian

Domarnämnden avstyrker förslagen i dess nuvarande utformning i de delar som förslagen berör nämnden. Bakgrunden till nämndens inställning är följande.

I promemorian föreslås att Domarnämnden ska överta uppgiften från Domstolsverket att besluta om ledighet för att ha annan anställning för domstolschefer och cheferna för hyres- och arrendenämnderna i Stockholm, Göteborg och Malmö. Domarnämnden anser att det är otydligt i promemorian enligt vilka bestämmelser som nämnden ska pröva dessa frågor om ledighet. Av promemorian framgår att Domstolsverket i dag fattar beslut om beviljande av ledighet för domstolschefer med stöd av 8 § förordningen (2019:723) om ledighet för domare. Denna bestämmelse föreslås nu ändras och beslutanderätten gällande beviljande av ledighet för bland annat domstolschefer förs i stället in i förordningen (2010:1793) med instruktion för Domarnämnden. Av det

föreslagna tillägget i nämndens instruktion (se 1 § andra stycket 5), som avser att reglera ledighet för att ha annan anställning och inte enbart ledighet som det nu uttrycks i förslaget, framgår det inte med stöd av vilka bestämmelser som nämnden ska fatta beslut. Enligt nämndens bedömning kan, utöver förordningen om ledighet för domare, även tjänstledighetsförordningen (1984:111) komma att bli tillämplig. I den remitterade promemorian saknas det dock närmare utredning och analys angående detta och även kring frågan om det finns andra bestämmelser som kan bli aktuella för nämnden att tillämpa vid dessa beslut.

När det gäller cheferna i hyres- och arrendenämnderna i Stockholm, Göteborg och Malmö framgår det av promemorian, men inte av den föreslagna författningstexten (se 1 § andra stycket 5 i Domarnämndens instruktion), att Domarnämnden kommer att tillämpa såväl anställningsförordningen (1994:737) som tjänstledighetsförordningen vid beslut om ledighet för annan anställning.

Eftersom Domarnämnden kan komma att behöva tillämpa tjänstledighetsförordningen vill nämnden lyfta följande.

Av 10 b § tjänstledighetsförordningen framgår att tjänstledighet kan beviljas om det finns särskilda skäl och det kan ske utan olägenheter för myndighetens verksamhet. Domarnämnden bedömer att prövningen enligt 10 b § nämnda förordning kommer att innefatta bedömningar som måste göras utifrån ett arbetsgivar- och verksamhetsperspektiv vid den enskilda domstolen. Sådana bedömningar faller utanför nämndens nuvarande uppdrag.

Domarnämnden ställer sig mycket tveksam till att det är lämpligt att nämnden på detta sätt närmar sig en roll som arbetsgivare i förhållande till domstolscheferna och cheferna för de aktuella hyres- och arrendenämnderna. Även om det skulle handla om mycket få ärenden kan det även ifrågasättas om det är en lämplig uppgift för nämnden utifrån nämndens nuvarande funktion. För att ha det underlag som krävs för att kunna ta ställning till om ledigheten kan beviljas utan olägenheter för myndighetens verksamhet, kommer nämnden behöva hämta in yttrande från Domstolsverket (det är knappast lämpligt att hämta in underlaget direkt från domstolen eller hyres- och arrendenämnden eftersom detta i så fall skulle lämnas av den berörde chefen). I praktiken skulle Domarnämnden för sin bedömning i hög grad komma att behöva förlita sig på Domstolsverkets yttrande varvid den föreslagna förändringen blir mer eller mindre illusorisk.

Dessa frågeställningar och dess konsekvenser skulle behöva utredas närmare innan det är möjligt att slutligt ta ställning till om det är lämpligt

att överföra beslutanderätten avseende ledighet för annan anställning för domstolschefer m.m. till Domarnämnden.

Vidare medför förslaget att prövningen av ledighet för domstolschefer m.m. delas upp på olika beslutande aktörer då Domarnämnden föreslås ta över beslutanderätten för ledighet för annan anställning, men inte för ledighet för andra skäl, exempelvis föräldraledighet. Domarnämnden ställer sig mycket tveksam till om det är lämpligt att beslutanderätten delas upp på detta sätt. Nämnden kan konstatera att det i promemorian föreslås att all ledighet för övrig personal inklusive domare, oavsett om det gäller ledighet för exempelvis annan anställning eller föräldraledighet, ska beslutas av den domstol där den som söker ledighet är anställd. Den uppdelning av beslutanderätten som tidigare har gällt enligt 8 § förordningen om ledighet för domare tas alltså bort för övrig personal än domstolschefer.

I övrigt vill Domarnämnden föra fram följande.

I de föreslagna ändringarna i förordningen (1996:377) med instruktion för Högsta domstolen och förordningen (1996:378) med instruktion för Högsta förvaltningsdomstolen framgår att Domarnämnden ska pröva frågor om ledighet för ordföranden för att ha annan anställning. Domarnämnden vill här hänvisa till bestämmelserna i 3 kap. 4 § rättegångsbalken och 3 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar där det framgår att justitieråd inte får inneha eller utöva något annat ämbete.

Vidare föreslås att ett överklagandeförbud införs och att tvistiga beslut får prövas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister, LRA. Vid en sådan rättegång skulle Arbetsgivarverket vara domstolschefens motpart, vilket innebär att en ytterligare aktör – som inte annars gör bedömningar av detta slag – skulle involveras i prövningen av om ledighet för en domstolschef ska beviljas eller inte. Det kan också rent allmänt ifrågasättas om frågor rörande tjänstledighet, som ofta snabbt förlorar sin aktualitet, lämpar sig för en prövning enligt LRA.

Sammantaget anser Domarnämnden att förslaget att överföra beslutanderätten om ledighet för annan anställning för domstolschefer och vissa av cheferna för hyres- och arrendenämnderna från Domstolsverket till Domarnämnden måste utredas och analyseras närmare och att förslaget i dess nuvarande utformning inte bör genomföras.

Detta yttrande har, efter delegation av Domarnämnden, beslutats av ordföranden Anders Perklev och kanslichefen Erika Odung. Yttrandet har föredragits av föredraganden Tove Spångberg.

Anders Perklev

Erika Odung

Tove Spångberg